

Põhikooli eesti keele lõpueksam 2021 Võti

NB! Lugemisülesannetes hinnatakse vaid vastuste sisulist õigsust, õigekirja hindamisel ei arvestata. Õpilaste vastused ei pea võtmes toodud vastustega sõna-sõnalt kokku langema. Kui õpilane loetleb ülesandes nõutust rohkem põhjusi, nimesid vms, siis hindamisele kuulub õige arv põhjusi, nimesid vms esimesena kirjutatust alustades.

1.1 Loe tekst läbi ja lahenda selle põhjal ülesanded.

Kokku on võimalik 1.1 ülesande eest saada 18 punkti.

1. Mis kuus toimub katkendi tegevus? (1 p)

Katkendi tegevus toimub märtsis.

Õige vastus 1 punkt, vale vastus 0 punkti.

2. Kirjelda, mis oli direktori väljanägemises tavapärane, mis tavalisest erinev. (1 +1 p)

Direktor oli tavapäraselt riides, kandes sabakuube ja isatapjakraed ning oli tipp-topp raseeritud. Tavalisest erinev oli see, et ta oli näost hallim kui harilikult (ta oli olnud haige). Vms vastus.

Kumbki vastuse õige pool annab 1 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

3. Selgita, kuidas suhtus direktor haridusministeeriumi etteheitesse, et Wikmani koolis harrastatakse keeltega liialdamist. (2 p)

Direktori arvates ei õpetata Wikmani gümnaasiumis liiga paljusid keeli. Direktor on seisukohal, et pigem tuleks õpetada keeli veelgi rohkem, ning ta kahetseb, et ei ole suutnud seda organiseerida. Ta on seisukohal, et vähemalt ühes Eesti koolis tuleks õpetada kõiki olulisi keeli. Vms vastus.

Õige vastus 2 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti.

4. Milline eelis oli keelte õppimisel direktoril ja milline õpilastel? (1 + 1 p)

Direktori eelis oli see, et ta oskas õpilastest paremini prantsuse ja ladina keelt, mis aitas teda itaalia keele õppimisel. Õpilaste eelis oli see, et nad olid noored ning nende keele omandamise võime oli parem kui direktoril, kes oli 58-aastane. Vms vastus.

Kumbki vastuse õige pool annab 1 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

5. Miks tekkisid direktoril itaalia keeles suheldes raskused? (2 p)

Direktoril tekkisid itaalia keeles suheldes raskused, sest ta oli keelt õppinud raamatute põhjal, kuid ta ei tundnud kõnekeelt, mida rääkisid Firenze ja Rooma hotellipoisid. Vms vastus.

Õige vastus 2 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti.

6. Selgita, mida tähendab direktori väljend, et ei tema ega poisid seisa „eluraja poolel teel”. (2 p)

See tähendab, et poistel ei olnud veel poolt elu elatud, direktoril aga on juba rohkem kui pool elu selja taga, sest ta on 58 aastat vana. Vms vastus.

Õige vastus 2 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti.

7. Millega võrdleb direktor keele õppimise protsessi? (1 p)

Direktor võrdleb keele õppimise protsessi avastusretkega, millega avanevad õppija jaoks uued maailmad, maastikud, arhitektuur jms. Vms vastus.

Õige vastus 1 punkt, mittepiisav või vale vastus 0 punkti.

8. Mis iseloomustab direktori arvates Itaalia ajalugu ja Eesti ajalugu? (1 + 1 p)

Itaalia ajalugu on olnud pikka aega suurejooneliselt loov. Eesti ajalugu on vastupidiselt olnud pikka aega masendav, ahistav ja ränk. Vms vastus.

Kumbki vastuse õige pool annab 1 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

9. Selgita teksti põhjal, miks direktor ütles, et poistega rääkida oli ennatlik. (2 p)

Direktor ütles poistele, et nendega rääkida oli ennatlik, sest poisid käitusid lapsikult ega olnud direktori arvates tema juttu väärt. Ta oleks soovinud näha, et tema õpilased käituvad aasta enne abituuriumi vastutustundlikult nagu täiskasvanud. Vms vastus.

Õige vastus 2 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti.

10. Mille poolest ei vastanud direktori käitumine poiste ootustele? (2 p)

Poisid arvasid, et direktor sõimab nad põrgumasina loo pärast läbi. Nad ei osanud oodata, et direktor räägib selle asemel nendega keelte õppimisest, Itaaliast ja sellest, et Wikmani gümnaasiumi poiste käes on Eesti tulevik. Vms vastus.

Õige vastus 2 punkti, mittepiisav või vale vastus 0 punkti.

1.2 Loe tekst läbi ja lahenda selle põhjal ülesanded.

Kokku on võimalik 1.2 ülesande eest saada 12 punkti.

1. Nimeta neli arendusvaldkonda, millega tegeleb keele tehnoloogia. (2 p)

Keele tehnoloogia tegeleb järgmiste valdkondade arendamisega: õigekirjakontroll ehk speller, lauseparandaja, kõnesüntees ehk tekstist kõneks, kõnetuvastus ehk kõnest tekstiks, masintõlge, vestlusrobot.

Iga õige arendusvaldkond annab 0,5 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

2. Too üks näide, kuidas saab kõnesüntesaator abistada inimesi keele õppimisel. (1 p)

Kõnesüntesaatori abil saab kuulata, kuidas sõnu õigesti hääldada ja millisesse lausesse mingi sõna sobib, samuti saab õppimise eesmärgil kuulata pikemaid tekste vms vastus.

Õige vastus 1 punkt, vale vastus 0 punkti.

3. Mis asutus tegeleb Eestis kõnetuvastuse, mis asutus kõnesünteesi arendamisega? (1 + 1 p)

Kõnetuvastusega tegeleb TalTech / Tallinna Tehnikaülikool, kõnesünteesiga EKI / Eesti Keele Instituut.

Kumbki õige vastus annab 1 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

4. Miks ei suuda tõlkemasinad veel täielikult tõlkijate tööd asendada? (2 p)

Tõlkemasinad ei suuda veel täielikult tõlkijate tööd asendada, sest nad jäävad hätta erialakeelte tõlkimisega vms vastus.

Õige vastus 2 punkti, vale vastus 0 punkti.

5. Milles on Baltimaade suurim tehisintellekt Tilde Google'i tõlkest parem? (1 p)

Tilde ei tõlgi sõna-sõnalt, ta saab ka keerulisematest lausetest aru. / Tilde tõlgib eesti, läti ja leedu keelt paremini kui Google Translate vms vastus.

Õige vastus 1 punkt, vale vastus 0 punkti.

6. Too kaks näidet, millist abi annab vestlusrobot juba praegu ettevõtetele. (2 p)

Vestlusrobotid suudavad juba praegu anda vastuseid klientide tüüpilistele küsimustele, juhendavad, kuidas täita dokumente, kuidas ja kui palju klient peab maksma vms vastus.

Kumbki õige näide annab 1 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

7. Põhjenda, kas selle teksti eesmärk on kritiseerida, informeerida või fantaseerida. (1 +1 p)

Selle teksti eesmärk on informeerida, sest selles tekstis tutvustatakse keeletehnoloogia arengusuundi ja hetkeolukorda vms põhjendus.

Kumbki vastuse õige pool annab 1 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik saada 2 punkti.

2.1 Loe tekstid läbi ja kirjuta vähemalt 200-sõnaline kirjand teemal „Miks on vaja õppida eesti keelt?”. Kirjandis võid toetuda loetud tekstidele.

Kirjandit hinnatakse hindamisjuhendi järgi, vt eesti keele lõpueksami korraldus- ja hindamisjuhendit. Kokku on võimalik 2.1 ülesande eest saada 40 punkti.

NB! Kirjandit hinnatakse kui terviklikku teksti, hindamisel ei arvestata, kas ja kuivõrd on õpilane kasutanud alustekste.

2.2 Täida lüngad õigesti.

Iga õige vastus annab 0,5 punkti, vigane või vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik 2.2 ülesande eest saada 5 punkti.

1. **Ortograafia** pole ainult keele, vaid ka kokkuleppe küsimus.
2. Sageli võrreldakse postmodernismi selliste suurte ajastutega nagu **renessanss** või valgustusaeg.
3. Mai Murdmaa **ballett** „Kaotatud paradisi” jättis kõigile vaatajatele sügava mulje.
4. Von Krahli teatri mängukavas on ka **modernne** etendus „Kalevala” teemadel.
5. Keegi ei anna meile **garantiid**, et see, kuhupoole me tüürime, on õige tee.
6. Filmi „Ükssarvik” **režissöör** on Rain Rannu.
7. Maksusüsteem ei tohi suunata inimesi **bluffima** ja riiki petma.
8. Oleks ebaõige väita, et õigusloomes valitseb täielik **stiihia** ja segadus.
9. Hendrik Toompere lavastas Andrus Kiviräha näidendi „**Atentaat** Caesarile”.
10. Parim **variant** oleks see, et kõik lööksid kevadistel koristustalgutel kaasa.

2.3 Tuleta sulgudes olevast sõnast lausesse sobiv tegusõna. Kasuta tegusõna sobivas vormis.

Iga õige vastus annab 1 punkti, vigane või vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik 2.3 ülesande eest saada 6 punkti. NB! Kui tuletis on õige, aga õpilane on moodustanud mõne muu lausesse sobiva verbivormi, siis lugeda see õigeks.

1. Möödunud suvel **randus** uues sadamas esimene purjekas.
2. Suurest kaevamisest hakkasid mu peopesad **tulitama**.
3. Sportlane tahtis parima vormi just suurvõistluseks **ajastada**.
4. Ära **vesista** selle tühja asja pärast, homme on parem päev.
5. Viisime vana vaiba õue **tuulduma**.
6. Eelmisel laupäeval **vihtlesin** ma esimest korda kadakavihaga.

2.4 Paranda tumedalt trükitud sõnades ja lühendites väike täht suureks, kus on vaja.

Iga õige vastus annab 0,5 punkti, vigane või vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik 2.4 ülesande eest saada 5 punkti.

Adam Cullen on **USA-st** pärit tõlkija, luuletaja ja viiuldaja, kes elab 2007. aastast Eestis. Tema tõlgitud on näiteks Indrek Hargla „**Apteeker Melchior ja Oleviste mõistatus**”. Adam Cullen on ka ise luuletaja. Tema esimese luulekogu avaldas **kirjastus Nao Kirik**. 2018. aastal oli Adam Cullen Eesti Kultuurkapitali **kirjanduse aastapreemia** nominent.

Musikaalne Adam Cullen mängib viiulit ning loodab koos **segakooriga Noorus** laulda ka **laulupeol**. Eestisse kodu rajanud ameeriklane naudib **Eesti** loodust.

Adam Cullenit võis näha ka **ETV** 12-osalises autoportreede sarjas, kus tutvustati erinevate kultuurivaldkondade tipptegijaid.

Ajalehe **Pärnu Postimees** ajakirjanik vestles muheda ja veidi häbeliku Adam Culleniga **Pegasuse kohvikus**.

2.5 Pane puuduvad kirjavahemärgid.

Iga õigesti kirjavahemärgistatud lause annab 1 punkti, kui lauses on üks viga, siis 0,5 punkti. Kui lauses on kaks või rohkem viga, siis 0 punkti. Kokku on võimalik 2.5 ülesande eest saada 8 punkti.

1. Kohanimede eesmärk on eristada kohti inimese mitmesuguste vajaduste tarbeks: maastikul orienteerumiseks, maastiku kirjeldamiseks, omandisuhete näitamiseks jne.
2. Uurimine on näidanud, et püsivamad on looduslike veekogude ja pinnavormide nimed, siiski muutuvad viljeldava maa kohta käivad nimed kergemini.
3. Mõnigi kohanimi võib pärineda ajast, kui läänemeresoome hõimud siia elama asusid, kuid mõistagi puuduvad meil sellest ajast mistahes kirjanekud.
4. Suur osa Eesti kohanimesid on vormilt ja päritolult läbipaistvad, näiteks Liivaküla või Suurejõe, kuigi nende nimetamise motiiv võib jääda teadmatuks.
5. Eesti kohanimed on valdavalt eestikeelsed, ent nende kujunemisele on mõju avaldanud nii mured, vana kirjaviis kui ka võõrkeeled.
6. Eesti keele vanas kirjaviisis, mida kasutati 19. sajandi II pooleni, märgiti häälikute pikkusi nüüdsest erinevalt.
7. Eesti kohanimede üldarvu on aga võimatu täpselt öelda: (,) rahvasuust kogutud kohanimesid on ligi 600 000, tegelik arv võib olla üle miljoni.
8. Tähtsamate piirkondade ja looduskohtade nimed, valik muid kohanimesid, ametlikud külanimed – kõik need on ilmunud 2016. aastal „Eesti kohanimerahvatus”.

2.6 Mida piltlikud väljendid tähendavad? Tõmba õigele vastusele joon alla.

Iga õige vastus annab 1 punkti, vale vastus 0 punkti. Kokku on võimalik 2.6 ülesande eest saada 6 punkti.

pea on pulki täis –	segaduses olema
keelt kastma –	midagi rüüpama
süda läigib –	iiveldab
läbi sõrmede vaatama –	midagi halba teadlikult tähele panemata jätma
konti murdma –	rasket tööd tegema
pinnuks silmas olema –	oma olemasoluga kedagi ärritama